

Teksti

Biisejä voi lähteä työstämään mistä osa-alueesta alkaen tahansa: joko ensin soinnut, sitten melodia ja sitten teksti. Joskus idea voi lähteä melodiapätkästä. Tai tekstistä. Kaikki tavat ovat yhtä oikein keskenään. Tässä työkalupakissa käyn läpi harmonialähtöistä tapaa. Eli ensin valitaan soinnut, jonka perusteella kirjoitetaan melodia ja sanat. Voit kuitenkin edetä haluamassasi järjestyksessä, koska samat työkalut toimivat eri osa-alueisiin joka tapauksessa.

Tekstillä tarkoitan kappaleen sanoituksia. Samat työkalut toimivat kaikkiin musiikkityyleihin ja sanoituskieleihin.

Biisi-ideasta tekstiksi

Monille biisintekijöille ja ammattimuusikoille sanoitusten tekeminen on kaikkein hankalin biisinkirjoittamisen osa-alue. Joillakin itsekriittisyys oman tekstin tuottamiselle, tai omien ajatusten paljastaminen muille, on suurin este tekstin tuottamiselle. Annan tässä materiaalissa työkaluja siihen, kuinka päästä asiassa eteenpäin ja ”kuinka keksiä kirjoitettavaa, vaikka ei olisi mitään asiaa”.

Aloitimme biisintekemisen biisi-idean keksimisestä. Käytimme sitä tausta-ajatuksena sointukiertojen valitsemisessa, jotta harmonian ja melodian luoma tunnelma säilyisi aiheelle tunnistettavana ja yhtenäisenä tulevalle tekstille. Nyt on aika lähteä työstämään sitä tekstiä.

Mind Map on sanoittajan tärkein työkalu

Mind Map, eli mielle- tai käsitekartta on varmasti monille tuttu työkalu opiskeluajoilta. Tämä samainen työkalu on myös sanoittajan tärkein työkalu. Sen avulla saadaan tekstiä aikaiseksi, vaikka ei olisi mitään sanottavaa. Sen avulla saadaan kirjoitettua kesken jääneet kappaleet loppuun asti, kun rakennetaan valmiin idean avulla täytelaineja. Sen avulla saadaan tarinasta yhtenäinen teksti ilman rönsyilyä.

Kiteytä biisi-ideasi yhdeksi sanaksi tai iskulauseeksi ja kirjoita se paperin keskelle. Kerää sen ympärille tähän ydinajatuksen liittyviä käsitteitä. Sen jälkeen laajenna käsitteitä, esim. jatkamalla käsite kokonaiseksi lauseeksi tai lainiksi. Listaa käsitekarttaan synonyymejä tai ”lähes synonyymejä”, vastakohtia, riimipareja jne. Kirjoita kaikki ajatukset ylös, enemmän halutaan liikaa materiaalia, kuin liian vähän.

Esimerkki käsitekartasta: Biisi-ideana ”palaathan takaisin” ja genrenä iskelmä. Tilaaja toivoi ns. vanhanaikaista tekstiä.

Käsitekarttaan kannattaa **kirjoittaa mahdollisimman paljon** ideoita, laineja, riimejä, synonyymejä jne. jos sanoittaminen tuntuu vieraalta. Vähitellen prosessi nopeutuu ja lopulta voi pärjätä jo noin vähäisillä muistiinpanoilla, kuin ”Palaathan takaisin” -esimerkissä.

Sitten kun olet saanut ylös kaikki ajatukset valitsemastasi biisi-ideasta, voit alkaa muodostaa niistä valmiita laineja. Käytä jokaiseen lainiin joku idea käsitekartasta, jotta tarina pysyy yhtenäisenä ja punainen lanka pysyy helposti hahmotettavana.

Ota seuraavaksi avuksesi rakennepohja, johon alat sijoittamaan tekstiä. Käytä lainien sijoittamisessa esimerkiksi seuraavia viitekehyksiä:

- Ensimmäisessä säkeistössä kerrotaan tilanteesta jossa ollaan: kuka, mitä, missä?
- Kertosäkeistössä teksti on yleismaailmallisempaa.
- Toisessa säkeistössä jatketaan ensimmäisen säkeistön tilannetta pidemmälle tai kuvaillaan sitä eri näkökulmasta.
- Bridgessä tuodaan esille uusi näkökulma, yllättävä ratkaisu tai nokkela iskulause. Tämä on tekstin huippukohta.

Jos tekstiisi jää aukkoja, puuttuvia laineja, palaa takaisin käsitekarttaan. Lisää ideoita, synonyymejä, riimejä ym. niin kauan, kunnes löydät puuttuvat palasen.

Kontrastin luominen tekstin eri osien välille

- Lainien pituuksien vaihtelevuus.

Voit käyttää säkeistöissä pidempiä laineja kertosaäkeistöön verrattuna tai toisinpäin.

Esimerkkibiisi: Guns N' Roses – Don't Cry <https://www.youtube.com/watch?v=zRlbf6JqkNc>

- Toistaminen.

Voit toistaa täysin samoja sanoja tai samaa asiaa mutta eri sanoilla. Tehokasta on toistella kapaleen nimeä kertosaäkeistöissä.

Esimerkkibiisi: AC/DC – Highway To Hell <https://www.youtube.com/watch?v=l482T0yNkeo>

- Abstrakti vs. konkreettinen.

Tehokas keino tuoda kontrastia tekstin kautta eri osien välille, on esimerkiksi kertoa säkeistöissä asioita konkreettisesti ja siirtyä kertosaäkeistöissä abstrakteihin kielikuviin.

Esimerkkibiisi: Faith Hill – Paris <https://www.youtube.com/watch?v=sQYcSIVMePk>

- Historia / nykyisyys / tulevaisuus

Saat luotua jännitettä ja kontrastia tekstiisi myös eri aikamuodoilla. Esimerkiksi säkeistö voi olla menneisyyttä kuvailevaa, kertosäkeistö nykytilanteesta kertovaa ja mahdollinen bridge tulevaisuuden tilanteen toivomus.

Esimerkkibiisi: Rainbow – Since You've Been Gone

<https://www.youtube.com/watch?v=1P17ct4e5OE>

- Näkökulma: minä, sinä, hän, me..

Jos kerrot ensimmäisessä säkeistössä tilanteesta omasta näkökulmastasi minä-muodossa, voit kertosäkeistössä tai vaikkapa toisessa säkeistössä kasvattaa intensiteettiä siirtymällä me-muotoon.

Esimerkkibiisi: Queen – We Will Rock You <https://www.youtube.com/watch?v=-tJYN-eG1zk>

Tekstin viimeistely lyriikkamuotoon

Hae tekstiisi rytmistä jäsenystä, yhtenäisyyttä ja laulullisuutta puhumalla tai räppäämällä. *Sanamuodot, riimit, alkusointuisuudet ja tavujen määrät löytävät tällöin lopullisen paikkansa.*

- Tavujen määrä:

Esimerkiksi sopiiko tyyliin, melodiaan ja rytmiin paremmin ”minä” (kaksi tavua) vai ”mä” (yksi tavu).

- Riimit ja vokaalisointisuus: vokaalisointisuus yleistä pop- ja rockmusiikissa. Käytetään myös iskelmämusiikissa. Iskelmässä lisäksi täysriimejä.

Tässä esimerkki täysriimeistä ja vokaalisointuisuudesta ”Palaathan takaisin” -sanoituksessani:

”Saanko vielä rakastaa?

Voinko luottaa tulevaan?

Elontielle kun jatketaan

anteeksi et joudu antamaan,

milloinkaan.”

- Alkusointuisuus, eli samat aloitustavut peräkkäisillä sanoilla on tehokas keino kiinnittää kuulijan huomio.

Esim. Vaka vanha Väinämöinen.

- Riimiparien sijoittaminen: samassa kappaleen osassa toistuu sama riimirakenne, eli esim. säkeistöt ovat keskenään koostettu samalla riimirakenteella.

Esim. **Welcome To The Jungle**

Welcome to the jungle, we've got fun and **games**

We got everything you want honey, we know the **names**

kaksi ensimmäistä lainia rimmaavat täysin keskenään

We are the people that can find whatever you may **need**

If you got the money, honey we got your **disease**

kaksi jälkimmäistä lainia ovat samaa vokaalisointua

Jungle,

welcome to the **jungle**

toistoa

Watch it bring you to your shun n-n-n-n-n-n-n knees, **knees**

Uh I, I wanna watch you **bleed**

kaksi jälkimmäistä lainia ovat samaa vokaalisointua

Welcome to the jungle, we take it day by **day**

If you want it you're gonna bleed but it's the price to **pay**

kaksi ensimmäistä lainia rimmaavat täysin keskenään

And you're a very sexy girl, very hard to **please**

You can taste the bright lights, but you won't get there for **free**

kaksi jälkimmäistä lainia ovat samaa vokaalisointua

Tehtävä: Mind Map omasta biisi-ideastasi

Tee käsitekartta joko paperille tai jollakin sovelluksella. Kirjoita biisi-ideasi keskelle paperia ja kerää sen ympärille sanoja, ajatuksia, laineja, synonyymejä, riimejä, vastakohtia ym. Kirjoita adjektiiveja, verbejä ja substantiiveja. Kirjoita paperi täyteen ”edes jotakin”.

Ala yhdistelemään käsitekartan sisältöä yhtenäisiksi lauseiksi, laineiksi. Voit sijoittaa niitä heti alusta alkaen rakennepohjaan, jolloin näet suoraan, montako lainia sinulla jo on valmiina. Käytä jokaisessa lainissa ainakin yhtä käsitekartasta löytyvää sanaa, jotta biisi-ideasi punainen lanka säilyy.

Kun olet saanut laineja sekä säkeistöön, että kertosäkeistöön, katso edellä mainitut kontrastin luontitavat. Mikä tai mitkä näistä työkaluista sopisivat sinun tekstiisi ja tyyliisi? Käytä ainakin yhtä kontrastityökalua erottamaan tekstin eri osat toisistaan.

Tarkista lainien riimit, alku- ja loppusointuisuus sekä riimipaikat.

Liitä kirjoittamasi teksti ja melodia. Voit joutua hieman muokkaamaan melodiakulku rytmisesti, sanojen tavutusten ja sanarytmin mukaisesti.